

Izveštaj nezavisnog revizora o angažovanju na osnovu kojeg se pruža uveravanje u pogledu regulatornih finansijskih izveštaja za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine

Regulatornom telu za elektronske komunikacije i poštanske usluge

Uvod

Angažovani smo od strane Regulatornog tela za elektronske komunikacije i poštanske usluge (u daljem tekstu „Regulatorno telo“) na osnovu Ugovora br. 1-06-4042-48/24-10 od 8. avgusta 2024. godine da sprovedemo angažovanje na osnovu kojeg se pruža razumno uveravanje, a u cilju provere verodostojnosti regulatornih finansijskih izveštaja preduzeća za telekomunikacije Telekom Srbija a.d. Beograd (u daljem tekstu „Društvo“) za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine.

Predmetno pitanje i kriterijumi koji se odnose na regulatorno izveštavanje

Društvo je sačinilo regulatorne finansijske izveštaje (kao što je prikazano u daljem tekstu) te je u obavezi da iste dostavi Regulatornom telu kako bi se uskladilo sa zahtevima člana 51 Pravilnika o primeni troškovnog principa i izveštavanju od strane privrednog subjekta sa značajnom tržišnom snagom u oblasti elektronskih komunikacija („Službeni glasnik RS“, br. 30/24) (u daljem tekstu „Pravilnik“).

Zahtevi u pogledu sačinjavanja regulatornih finansijskih izveštaja sadržani su u Pravilniku.

Regulatorni finansijski izveštaji sadrže: interni bilans uspeha, alokaciju prihoda, raspodelu ukupnih prihoda putem ključeva za alokaciju, raspodelu primarnih operativnih (poslovnih) troškova, pregled primarnih opštih troškova vezanih za mesta troškova ili grupe aktivnosti, internu realokaciju operativnih (poslovnih) troškova (učinaka) prethodnih (pomoćnih) mesta troškova ili grupa aktivnosti, alokaciju operativnih (poslovnih) troškova (učinaka) konačnih mesta troškova ili grupa aktivnosti na druga konačna mesta troškova ili grupe aktivnosti, alokaciju operativnih (poslovnih) troškova (učinaka) konačnih mesta troškova ili grupa aktivnosti na nosioce troškova prema ključevima za alokaciju, kalkulaciju jediničnih troškova (cene koštanja) za tržišne usluge, obračun angažovanog kapitala (investicione osnove) za primenu prosečnih ponderisanih troškova kapitala (WACC) primenom modela tekućih troškova, zbirnu tabelu obračuna angažovanog kapitala (investicione osnove) za primenu prosečnih ponderisanih troškova kapitala (WACC) po modelu istorijskih troškova i tekućih troškova, procenu vrednosti nekretnina, postrojenja i opreme primenom modela tekućih troškova, korigovani bilans uspeha i bilans stanja (u daljem tekstu „Regulatorni finansijski izveštaji“).

Navedenim zahtevima utvrđuje se osnov za sastavljanje regulatornih finansijskih izveštaja (u daljem tekstu „Kriterijumi koji se odnose na regulatorno izveštavanje“) i, prema našem mišljenju, ustanovljavaju odgovarajući kriterijum za donošenje zaključka na osnovu kojeg se pruža razumno uveravanje.

Prema članu 54 Pravilnika, reviziju regulatornih izveštaja vrši nezavisni revizor za potrebe dostavljanja ovog izveštaja Regulatornom telu. Pod pojmom revizija regulatornih finansijskih izveštaja podrazumevamo proveru verodostojnosti metodologije koju je Društvo primenilo pri sačinjavanju regulatornih finansijskih izveštaja. Ovaj izveštaj je pripremljen sa ciljem da pruži pomoć Društvu da odgovori pomenutim zahtevima.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Društva je odgovorno za sastavljanje regulatornih finansijskih izveštaja i njihovo dostavljanje Regulatornom telu. Pomenuto obuhvata odgovornost u pogledu odabira i primene odgovarajućih metoda za pripremu finansijskih podataka i nefinansijskih informacija, kao i za dizajn, implementaciju i održavanje sistema internih kontrola i procesa, kao i računovodstvenih evidencija potrebnih da bi se omogućila priprema regulatornih finansijskih izveštaja koji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje nastalo usled pronevere ili greške i koji su u skladu sa važećim zahtevima.

Naša odgovornost

Naša odgovornost je bila da izvršimo procenu usaglašenosti finansijskih izveštaja, u svim materijalno značajnim aspektima, sa kriterijumima koji se odnose na regulatorno izveštavanje te da na osnovu prikupljenih dokaza izrazimo nezavisni zaključak na osnovu kojeg se pruža razumno uveravanje.

Angažovanje smo sprovedi u skladu sa Međunarodnim standardom za angažovanja na osnovu kojih se pruža uveravanje 3000 (revidirani) - „Angažovanja na osnovu kojih se pruža uveravanje, koja ne spadaju u reviziju ili pregled finansijskih izveštaja“ („ISAE 3000“). Ovaj standard zahteva da se pridržavamo etičkih zahteva, te da planiramo i sprovodimo postupke sa ciljem da steknemo razumno uveravanje da su regulatorni finansijski izveštaji u svim materijalno značajnim aspektima pripremljeni u skladu sa kriterijumima koji se odnose na regulatorno izveštavanje.

Pojam razumno uveravanje označava visok stepen uveravanja ali ne predstavlja garanciju da će se uslugom koja se obavlja u skladu sa ISAE 3000 uvek otkriti materijalno značajno pogrešno prikazivanje (postojanje značajne neusklađenosti sa zahtevima).

Upravljanje kvalitetom i profesionalna etika

Naša kompanija primenjuje Međunarodni standard kontrole kvaliteta 1 koji zahteva od kompanije da dizajnira, implementira i upravlja sistemom upravljanja kvalitetom, a to se odnosi i na politike i procedure u pogledu usklađenosti poslovanja sa etičkim zahtevima, profesionalnim standardima i važećim zakonskim i regulatornim zahtevima.

Poštujemo zahteve u pogledu nezavisnosti, kao i druge etičke zahteve Međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe (uključujući Međunarodne standarde nezavisnosti) izdatog od strane Odbora za Međunarodne standarde etike za računovođe, koji se zasniva na poštovanju osnovnih načela kao što su integritet, objektivnost, stručnost i postupanje sa dužnom pažnjom, poštovanje poverljivosti i profesionalno ponašanje.

Pregled obavljenih procedura

Naše procedure smo planirali i sprovedi sa ciljem da steknemo razumno uveravanje da su regulatorni finansijski izveštaji pripremljeni u svim materijalno značajnim aspektima u skladu sa kriterijumima koji se odnose na regulatorno izveštavanje.

Obavili smo sledeće postupke:

1. Izvršili smo usaglašavanje finansijskih podataka prema troškovnom modelu sa podacima sadržanim u revidiranim finansijskim izveštajima, i to:
 - Usaglašavanje ukupnog prihoda prema troškovnom modelu sa ukupnim prihodom iskazanim u revidiranim finansijskim izveštajima za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine.
 - Usaglašavanje ukupnih poslovnih rashoda prema troškovnom modelu sa iznosom ukupnih poslovnih rashoda iskazanim u revidiranim finansijskim izveštajima za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine.
 - Usaglašavanje elemenata angažovanog kapitala prema troškovnom modelu sa relevantnim stavkama u revidiranim finansijskim izveštajima za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine.
 - Usaglašavanje ukupnih bruto i neto knjigovodstvenih vrednosti nekretnina, postrojenja i opreme, kao i nematerijalnih ulaganja prema troškovnom modelu sa bruto i neto knjigovodstvenim vrednostima u revidiranim finansijskim izveštajima za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine.
 - Usaglašavanje amortizacije za 2023. godinu prema troškovnom modelu sa amortizacijom iskazanom u revidiranim finansijskim izveštajima za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine.

- Usaglašavanje vrednosti iskazanih u izveštajima o proceni vrednosti kapitala (bruto knjigovodstvene vrednosti) pripremljenim od strane Društva, i to primenom modela tekućih troškova (CCA model), sa vrednostima ulaznih podataka prema troškovnom modelu.
- 2. Izvršili smo proveru usklađenosti regulatornih izveštaja sa Pravilnikom, kao i svih tabelarno predstavljenih podataka i obračuna, detaljnog opisa metodologije alokacije (troškova) i svih tabela i priloga.
- 3. Izvršili smo proveru usaglašenosti izveštaja u kome je detaljno opisana metodologija alokacije i ključevi za alokaciju prihoda, troškova, imovine i obaveza na sve usluge koje Društvo pruža sa dostavljenim regulatornim finansijskim izveštajima.
- 4. Izvršili smo procenu adekvatnosti metodologije korišćene u postupku procene vrednosti nekretnina, postrojenja i opreme, u skladu sa računovodstvom tekućih troškova (CCA modelom).

Izvršili smo pregled Registra osnovnih sredstava i modela procene vrednosti kapitala u skladu sa računovodstvom tekućih troškova, u kome su sadržane informacije o primenjenoj metodi po komponentama mreže, kao i pregled detaljnih izveštaja o proceni vrednosti kapitala.

Procenili smo da je za potrebe procene vrednosti grupe sredstava u okviru nekretnina, postrojenja i opreme korišćen odgovarajući metod procene (DAR, SAPI, HCA) te smo svaki metod korišćen za procenu vrednosti testirali na bazi uzorka.

- 5. Izvršili smo procenu adekvatnosti vođenja odvojenih računa prihoda, rashoda, dobiti i gubitka po linijama usluga, identifikovali smo otvorene analitičke račune te dodatno razdvojili analitička konta; izvršili smo i procenu opravdanosti korišćenja ključeva za raspodelu.
- 6. Izvršili smo procenu adekvatnosti raspodele direktnih troškova na aktivnosti, usluge i ostale aktivnosti Društva, kao i procenu adekvatnosti raspodele zajedničkih troškova na mesta troškova (kada je primenjen funkcionalni pristup) i na aktivnosti/grupe aktivnosti (kada je primenjen ABC metod obračuna troškova). Osim pomenutog, izvršili smo procenu adekvatnosti interne preraspodele troškova između mesta troškova, na aktivnosti i grupe aktivnosti; na kraju, izvršili smo ocenu adekvatnosti raspodele glavnih mesta troškova, odnosno aktivnosti ili grupa aktivnosti po vrsti usluge. Procedurom je bilo obuhvaćeno sledeće:
 - a. Tačnost ulaznih podataka: Testirana je tačnost ulaznih podataka koji su korišćeni za obračun na bazi uzorka.
 - b. Adekvatnost distribucije: Procena adekvatnosti distribucije, sa aspekta distribucije do izvora/pošiljaoca i primaoca, kao i procena adekvatnosti stepena razdvajanja zajedničkih troškova, uključujući:
 - Grupisanje obrtnog kapitala i njegova raspodela na aktivnosti/mrežne proizvode i usluge /komercijalne usluge
 - Grupisanje i raspodela prihoda na komercijalne usluge
 - Grupisanje elemenata troška i njihova raspodela na aktivnosti/mrežne komponente/mrežne proizvode i usluge/komercijalne usluge
 - Faktore rutiranja
 - Grupisanje usluga u regulatornim izveštajima
 - c. Adekvatnost faktora: Procena adekvatnosti faktora koji određuju troškove, posebno zajedničke troškove. Ukoliko se utvrdi da je način obračuna faktor (koji utiče na troškove), vrši se provera adekvatnosti metode obračuna, kao i kvalitativna procena raspodele vrednosti.
 - d. Tačnost obračuna: Detaljna procena formula korišćenih u obračunima; ocena usaglašenosti korišćenih formula sa primenjenom metodologijom.

7. Izvršili smo ocenu validnosti ključeva pri obračunu angažovanog kapitala za potrebe izračunavanja prosečnih ponderisanih troškova kapitala (WACC), kao i za potrebe izrade bilansa stanja sa svaku od usluga.
8. Tamo gde su faktori raspodele ocenjeni kao neadekvatni, date su preporuke u pogledu određivanja novih ključeva za raspodelu prihoda, rashoda, sredstava, kapitala i obaveza.
9. Izvršili smo procenu načina obračuna angažovanog kapitala i cene kapitala prema vrsti usluge, tako što smo:
 - procenili da je način obračuna angažovanog kapitala u skladu sa zahtevima člana 41 Pravilnika izdatog od strane Regulatornog tela;
 - usaglasili salda tabela 12 i 13 sa iznosima iskazanim u finansijskim izveštajima pripremljenim u skladu sa zakonskom regulativom Republike Srbije (statutarni finansijski izveštaji) za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine;
 - razgovarali sa stručnim kadrom Društva u cilju sticanja razumevanja o načinu raspodele kapitalne obaveze na telekomunikacione i druge usluge;
 - procenili adekvatnosti faktora raspodele korišćenih pri raspodeli kapitalne obaveze na pojedinačne usluge;
 - procenili da je pri obračunu cene kapitala korišćena propisna stopa WACC;
 - primenili stopu WACC na iznose angažovanog kapitala za svaku uslugu a za potrebe obračuna troškova kapitala.
10. Izvršili smo procenu adekvatnosti obračuna amortizacije u skladu sa računovodstvom tekućih troškova (tekuća amortizacija i rezervna amortizacija). Preračunali smo tekuću amortizaciju i rezervnu amortizaciju korišćenjem relevantne formule koja se koristi pri proceni kapitala.
11. Izvršili smo procenu adekvatnosti obračuna dobitaka i gubitaka u kapitalu, kao i da li su propisno obuhvaćeni prilikom obračuna troškova po vrsti usluge. Izvršili smo preračunavanje dobitaka i gubitaka u kapitalu korišćenjem formule koja je u skladu sa metodologijom procene vrednosti kapitala i Pravilnikom te potvrdili da je raspodela dobitaka i gubitaka u kapitalu propisno izvršena.
12. Izvršili smo proveru strukture i sadržine obračuna cene koštanja, kao i formiranja prodajne cene za uslugu terminacije poziva, tako što smo:
 - procenili da je obračun ciljne prodajne cene u skladu sa članom 8 Pravilnika izdatog od strane Regulatornog tela;
 - procenili da su elementi ciljne prodajne cene (poslovni rashodi, amortizacija tekućeg troška, rezervna amortizacija, cena kapitala, dobici/gubici u kapitalu) adekvatno raspodeljeni na pojedinačne usluge;
 - proverili matematičku preciznost obračuna troškova za usluge;
 - uporedili cene usluga na osnovu troškovnog modela sa važećim maloprodajnim i veleprodajnim cenama.
13. Društvu smo dali uputstvo za otklanjanje uočenih nedostataka i izvršili smo proveru korigovanih regulatornih finansijskih izveštaja.
14. Uputili smo dopis rukovodstvu sa preporukama u pogledu sastavljanja regulatornih finansijskih izveštaja.

Regulatorni finansijski izveštaji nisu bili predmet revizije kako je u Međunarodnim standardima revizije utvrđeno. Tokom sprovođenja procedura na osnovu kojih se pruža uveravanje, mi nismo vršili reviziju niti pregled istorijskih finansijskih informacija korišćenih pri sačinjavanju regulatornih finansijskih izveštaja te stoga ne prihvatamo bilo kakvu odgovornost za izdavanje ili ažuriranje bilo kakvih izveštaja, odnosno mišljenja o istorijskim finansijskim informacijama Društva.

Verujemo da je dokaz koji smo pribavili dovoljan i adekvatan kao osnov za iznošenje zaključka o razumnom uveravanju.

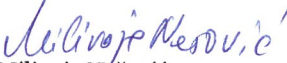
Zaključak o razumnom uveravanju

Prema našem mišljenju, na osnovu sprovedenih revizorskih postupaka i pribavljenih dokaza, regulatorni finansijski izveštaji Društva pripremljeni su u svim materijalno značajnim aspektima u skladu sa kriterijumima koji se odnose na regulatorno izveštavanje.

Ograničenje raspolaganja izveštajem i distribucija izveštaja

Ovaj izveštaj je pripremila društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd za potrebe Regulatornog tela. Izveštaj je namenjen isključivo za svrhe navedene u odeljku „Predmetno pitanje i kriterijumi koji se odnose na regulatorno izveštavanje“. Izveštaj se ne može koristiti ni u jednu drugu svrhu niti se može dati bilo kome osim društvu "Telekom Srbija a.d. Beograd".

U vezi sa ovim Izveštajem, kompanija PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd ne prihvata nikakvu odgovornost proizašlu iz ugovornih ili vanugovornih odnosa (uključujući odgovornost za štetu iz nehata) sa subjektima koji nisu Regulatorno telo u kontekstu ovog Izveštaja. Navedeno nas ne oslobađa odgovornosti u slučajevima gde je takvo oslobađanje isključeno zakonom.

Milivoje Nešović
Licencirani ovlašćeni revizor

PricewaterhouseCoopers d.o.o.
PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd

Beograd, 27. novembar 2024. godine